

W dniach 4-6 września br. w Cedzynie koło Kielc odbył się już po raz drugi w historii cyklicznych spotkań Polskiego Towarzystwa Leśnego Ogólnopolski Zjazd Delegatów Oddziałów, tym razem poświęcony problematyce „Zasobów przyrodniczych polskich lasów”.

Organizatorem Zjazdu byli leśnicy z oddziałów radomskiego i świętokrzyskiego. Zgromadził on rekordową liczbę ponad 300 osób, w tym około 120 leśników z całego kraju. Tylko zeszłoroczny, jubileuszowy zjazd w Krakowie z okazji obchodów 125-lecia działalności PTL oraz 100-lecia I Ogólnego Zjazdu Polskich Leśników, który miał miejsce również w Krakowie w 1907 r., zgromadził więcej uczestników – około tysiąca.

O ogromnej roli, jaką nie tylko w środowisku leśników pełni PTL, jak też o kolejnych, trudnych wyzwaniach stojących przed delegatami, podczas otwarcia zjazdu mówił wiceminister w Ministerstwie Środowiska **Janusz Zaleski**. W ocenie ministra potrzebna jest zmiana stosunku leśników do otoczenia, zwłaszcza wobec organizacji ekologicznych i przemysłu drzewnego. Z kolei dyrektor generalny Lasów Państwowych dr **Marian Pigan** podkreślając dorobek polskiego leśnictwa, za najpoważniejsze wyzwania stojące przed leśnikami uznał implementację prawa Unii Europejskiej i Systemu Natura 2000.

Pierwszy dzień stanowił sesję naukową, podczas której wokół aktualnych zagadnień: różnorodności biologicznej i jej znaczenia dla ekosystemów leśnych, ochrony przyrody, wartościowania jej kosztów oraz zachowania zasobów, a także inwentaryzacji przyrodniczej w Lasach Państwowych, zgromadzili się naukowcy branży leśnej oraz nauk przyrodniczych. Istotnymi problemami poruszonymi w 11 wygłoszonych referatach były:

■ **Różnorodność przestrzenna polskich lasów w powiązaniu z wynikami inwentaryzacji przyrodniczej.** Wyrazem bogactwa florystycznego jest występowanie ogółem 485 zespołów roślinnych, w tym 61 leśnych. Badania wykazały, że największą unikatowością składu zbiorowisk leśnych wśród krain przyrodniczo-leśnych wyróżniają się: Sudecka, Karpacka i Pomorska, a najmniejsza cechuje Krainę Mazowiecko-Podlaską. Podkreślić należy, że często inwentaryzacje na terenie nadleśnictw oparte bywają na dokumentach sprzed 30-40 lat. Ze względu na uwarunkowania umów i konwencji międzynarodowych, które ratyfikował nasz kraj, oraz ustawę o ochronie przyrody, zakres działań praktycznych leśników i leśnictwa powinien skoncentrować się na: rozpoznaniu stanu, zachowaniu, odtwarzaniu i ciągłym monitorowaniu. Istotne jest również, zwłaszcza w przypadku zbiorowisk, których struktura oraz skład gatunkowy zostały dalece zmienione i przekształcone, by posługując się szeregiem metod, skutecznie odtworzyć ich stan pierwotny.

■ **Znaczenie różnorodności grzybów i stopnia ich zagrożenia w ochronie oraz funkcjonowaniu lasów.** O skali problemu i konieczności podjęcia szczegółowych badań w tym zakresie może świadczyć zestawienie danych (zgodnie ze stanem na 06. 2008 r.), że w Polsce według danych szacunkowych występuje 14400 gatunków grzybów, a opisano do tej

pory 3630 gatunków. Grzyby zyskały określenie „najbardziej leśnej grupy”, gdyż w ekosystemach leśnych bytuje aż 70-80% wszystkich ich gatunków, występujących w Polsce. A z drugiej strony żaden z mezoregionów leśnych nie został do tej pory przeanalizowany i opisany pod względem zróżnicowania gatunkowego grzybów. Podobna sytuacja dotyczy również terenów objętych ochroną. Niewątpliwie chlubnym wyjątkiem może tu być Białowiecki Park Narodowy, gdzie tylko w jednym oddziale na powierzchni 144 ha stwierdzono obecność aż 1360 ich gatunków.

■ **Różnorodność bezkręgowców i jej znaczenie dla ekosystemów leśnych.** Ocenia się, że 50% krajowych gatunków należących do tej grupy, czyli ponad 17.000 żyje w lasach. Z racji ważnej roli, jaką pełnią bezkręgowce w procesach obiegu materii i przepływu energii, a także stymulowaniu przemian glebowych, podkreślano pilną potrzebę uzupełnień, wypełnienia luk w opisach oraz poznaniu zróżnicowania gatunkowego ich przedstawicieli. Aktualne bowiem dane są w większości jedynie fragmentaryczne i można je traktować jako orientacyjne.

- Na wzór PAN od tego roku komisje wnioskowe będą pracować w oddziałach przez cały rok a delegaci będą głosować nad ich przyjęciem lub odrzuceniem podczas Zjazdu – postulował profesor Andrzej Grzywacz. Propozycje przyjęto jednogłośnie.

Tezy stawiane przez profesorów: **Jerzego Solona, Zbigniewa Mirka, Andrzeja Grzywacza, Wiesława Fałtynowicza, Zbigniewa Głowacińskiego czy Jerzego Gutowskiego** były przyczynkiem do ożywionej dyskusji w drugiej części sesji. Duże zainteresowanie wzbudziły także referaty: naczelnik Wydziału Ochrony Przyrody DGLP **Jolanty Błasiak**, podsumowujący efekty inwen-

taryzacji przyrodniczej w Lasach Państwowych, oraz rzecznika prasowego RDLP w Krośnie dr. **Edwarda Marszałka** dotyczący „Problemów wartościowania kosztów ochrony przyrody w lasach”. Wykazał on, iż ochrona przyrody i edukacja społeczeństwa (prowadzona na szeroką skalę przez leśników) finansowane są z pieniędzy uzyskiwanych z... wycinki drzew.

Drugi dzień Zjazdu tradycyjnie przeznaczony był na sesję terenową, gdzie prezentowano najwartościowsze elementy przyrodnicze regionu oraz te związane z gospodarką leśną, a także obiekty dziedzictwa kulturowego. W trakcie sesji przypomniano m.in. sylwetki wybitnych polskich leśników – na terenie rezerwatu „Świnia Góra” odsonięto obelisk upamiętniający postać dra inż. **Stanisława Barańskiego** (1913-2005) – leśnika, przyrodnika, pisarza, nadając rezerwatowi imię profesora, oraz **Wiktora Kozłowskiego** (1791-1858), profesora Szkoły Leśnej Praktycznej w Siekiernie, funkcjonującej w XIX wieku na terenie obecnego Nadleśnictwa Suchedniów.

Ze względu na to, że ziemie radomska i świętokrzyska obfitują w obiekty przyrodnicze i kulturowe, naprawdę było co oglądać. Z najciekawszych z pewnością warto wymienić: rezerwat przyrody „Gaganty Sołtyśowskie” (ze śladami bytowania na tym terenie dinozaurów), Sanktuarium i Golgota w Kałkowie, odwiedzić najokazalszego drzewa w Polsce – dębu Barłka (o którym w mediach niedawno było głośno ze względu na 1008 urodziny – choć według najnowszych badań dendrochronologicznych, wykonanych świdrem Presslera, wiek „seniora” oceniono na 645-670 lat), zwiedzanie Opatowa, Zamku Krzyżtopór i Zamku w Chęcinach, Muzeum Henryka

Zasoby przyrodnicze

◀ **- W zarządzaniu przyrodą, zwłaszcza w ramach Sieci Natura 2000, udział leśników powinien być znaczący i umocowany prawnie – wyraził przekonanie większości uczestników Zjazdu wicedyrektor LP Ryszard Kapuściński.**

Sienkiewicza w Oblęgorku, Jaskini „Raj” i wielu, wielu innych. Wieczorem zmęczeni, ale pełni wrażeń uczestnicy sesji terenowej stawili się na leśnej polanie przy Skansenie w Tokarni na tradycyjnym ognisku.

W trzecim, ostatnim dniu odbył się Zjazd Delegatów Oddziałów Polskiego Towarzystwa Leśnego, podczas którego podjęto następujące wnioski:

I. Dotyczące ochrony przyrody w lasach

Wygłoszone przez wybitnych specjalistów referaty na Sympozjum „Zasoby przyrodnicze polskich lasów”, raz jeszcze stwierdziły, że w ekosystemach leśnych bytuje około 60-65% wszystkich gatunków roślin, zwierząt, grzybów i mikroorganizmów. Oznacza to, że leśnicy gospodarując na 1/3 powierzchni lądowej Polski, ponoszą wielką odpowiedzialność za stan i ochronę różnorodności biologicznej i nie mogą być pomijani, co się niestety często zdarza, w decyzjach dotyczących prawa i realizacji zadań ochrony przyrody w naszym kraju.

Składamy podziękowania leśnikom i współpracującym z nimi naukowcom i przedstawicielom pozarządowych ruchów i organizacji przyrodniczych za przeprowadzenie w latach 2006 i 2007 inwentaryzacji przyrodniczej, której wyniki pozwolą na precyzyjniejszą ochronę

polskich lasów

siedlisk oraz gatunków zwierząt i roślin, zgodnie z dyrektywami Unii Europejskiej i zasadami tworzenia Europejskiej Sieci Ekologicznej Natura 2000.

Inwentaryzacja przyrodnicza wykazała, że dobrze realizowane są zasady wielofunkcyjnej gospodarki leśnej. W ostatnich latach nadal następuje wzrost powierzchni lasów, wzrost zapasów drewna przy zwiększonym jego pozyskaniu, następuje zwiększone wypełnianie funkcji społecznych poprzez udostępnianie lasów na cele edukacyjne, łowieckie, turystyczne i rekreacyjne oraz zbioru owoców runa leśnego – przy zachowaniu dużej różnorodności biologicznej oraz ochronie zagrożonych siedlisk i gatunków, ważnych dla ochrony przyrody na obszarze Polski i Europy.

Uważamy za konieczne wprowadzenie zasady wartościowania działań gospodarstwa leśnego na rzecz ochrony przyrody. Należy opracować stosunkowo proste metody i sposoby wyceniania kosztów pośrednich, bezpośrednich oraz tzw. utraconych korzyści. Pożytecznym byłoby przygotowywanie rocznych raportów Lasów Państwowych o ochronie przyrody i szerokie informowanie społeczeństwa o dokonaniach rzeczowych i poniesionych na ich realizację kosztach, w szczególności kręgi organizacji ekologicznych.

II. Dotyczące problematyki lasów i leśnictwa

W trosce o ochronę lasów wszystkich form własności apelujemy do Ministra Środowiska o intensyfikację prac nad aktualizacją powierzchni lasów niepaństwowych. Od dziesięcioleci wiele dziesiątków tysięcy hektarów powierzchni zalesionej gruntów rolnych i odnawionych naturalnie pozostaje w ewidencji geodezyjnej gruntami rolnymi.

Postulujemy aby Minister Środowiska powołał zespół ekspertów w celu ustalenia stanu sanitarnego drzewostanów świerkowych w rezerwach przyrody Puszczy Białowieskiej oraz opracowania metod postępowania ochronnego w rezerwach i sąsiadujących z nimi drzewostanach gospodarczych, wobec zagrożenia ze strony zespołu korników świerkowych.

Popieramy ideę Dyrektora Generalnego LP powołania Zespołu Doradców, spośród wybitnych naukowców i praktyków, który tworzyłby osłonę naukową ciągłości rozwoju Lasów Państwowych i innowacyjności systemu zarządzania lasami.

Uważamy za konieczne opracowanie z inicjatywy kierownictwa Lasów Państwowych nowych zasad sprzedaży drewna.

Z niepokojem obserwujemy narastającą ilość powstających i obowiązujących w PGL LP zarządzeń, co może doprowadzić do zdominowania prac i działalności typowo leśnej przez jej elementy biurokratyczne oraz zmniejszyć samodzielną i inicjatywną nadleśnictw, spowodować nadmierną centralizację zarządzania obszarami lasów i kadrami pracowników.

Zwracamy uwagę całemu środowisku leśników na konieczność dalszego rozwoju prac glebowo-siedliskowych w lasach wszystkich form własności oraz nadania

gleboznawstwu leśnemu właściwej rangi w urządzaniu lasu i planowaniu hodowlanym.

Przyjmujemy do wiadomości i realizacji sprawozdania i wnioski z sesji naukowej „Buk na granicy gromadnego zasięgu i jego rola w gospodarce leśnej RDLP Lublin”, która odbyła się w maju 2008 r. na terenie Nadleśnictwa Chotyłów.

III. Dotyczące funkcjonowania Polskiego Towarzystwa Leśnego

Należy rozważyć możliwość wykorzystania obecności na sesji naukowej i zjeździe delegatów członków komisji problemowych i funkcjonalnych PTL, do organizacji roboczych spotkań poświęconych przedyskutowaniu najpilniejszych i aktualnych problemów wchodzących w obszar ich zainteresowań. Efektem takich spotkań mogłoby być przedstawienie Zjazdowi Delegatów projektów ewentualnych stanowisk i wniosków. Spotkania takie miałyby również na celu zaktywizowanie pracy komisji, niewykorzystanych dotąd w pełni struktur naszego Towarzystwa.

Wszyscy członkowie oraz struktury organizacyjne PTL powinny w swoich działaniach bardziej intensywnie eksponować pozycję naszego Towarzystwa jako niezależnej spo-

tecznej organizacji pozarządowej, także przy wykorzystaniu środków masowego przekazu.

Zwracamy uwagę Oddziałom Towarzystwa na potrzebę i obowiązek trwałego upamiętniania wybitnych leśników i znaczących zdarzeń oraz rocznic na terenach objętych działalnością oddziałów terenowych.

Postulujemy, aby Komisja Wniosków miała charakter stały (na całą kadencję), a wnioski i postulaty były przygotowywane do akceptacji Zjazdu Delegatów przez cały rok. Powinno to sprzyjać ich lepszemu przygotowaniu pod względem merytorycznym i stylistycznym.

Uczestnicy sympozjum i 108 Zjazdu PTL w Cędzynie koło Kielc wyrażają wielkie podziękowania za wzorową organizację i serdeczną gościnę, jakiej na Ziemi Świętokrzyskiej udzielił nam – Dyrekcja i pracownicy RDLP w Radomiu oraz Zarządy i członkowie Oddziałów Świętokrzyskiego i Radomskiego PTL.

Ponadto przyjęto dwa stanowiska dotyczące sprawy zatrzymania leśników w związku ze sprzedażą drewna (zatrzymania białostockich leśników przez CBA) oraz sprawy wdrażania Europejskiej Sieci Ekologicznej Natura 2000 na terenach administrowanych przez Lasy Państwowe. Podsumowując wystąpienia gości zjazdu, jak i przyjęte wnioski oraz stanowiska, zarówno przewodniczący ZG PTL prof.

Sesja terenowa – pamiątkowa fotografia pod zamkiem w Chęcinach.

Andrzej Grzywacz, jak i zastępca dyrektora generalnego LP dr **Ryszard Kapuściński** jednoznacznie stwierdzili, że nie da się mówić o ochronie przyrody w lasach bez udziału leśników. Dlatego należy dołożyć wszelkich starań, aby w zarządzaniu przyrodą, zwłaszcza w ramach Sieci Natura 2000, udział leśników był znaczący i umocowany prawnie. W innym przypadku możemy bezpowrotnie utracić część niepowtarzalnego bogactwa przyrodniczego, które przez tyle dziesięcioleci, często dzięki wyłącznie zaangażowaniu leśników, udało się utrzymać.

Bogactwo przyrodnicze lasów świętokrzyskich jest tego najlepszym dowodem.

Tekst i zdjęcia: ARTUR SAWICKI